

De privacy van de jeugd geborgd

Bestuurlijke conferentie
In goed vertrouwen
22 juni, Domstad, Utrecht

- Werken vanuit gedeelde waarden
- Vuistregels voor samenwerking
- Manifest voor privacy

Verslag privacy conferentie, 22 juni 2016

De privacy conferentie en het manifest benadrukken het belang van de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. De goede dialoog hierover voeren met elkaar is van belang. De vuistregels bieden professionals houvast voor het handelen en een handvat voor het voeren van het onderlinge gesprek.

De conferentie beoogt dat we met elkaar beter worden in het omgaan met privacy, met uitwisseling van persoonsgegevens en het maken van zorgvuldige afwegingen in geval van dilemma's. Dit in het belang van de jeugdige en zijn ouders/verzorgers, die in goed vertrouwen er vanuit mogen gaan dat er sprake is van zorgvuldig en professioneel handelen.

De conferentie kenmerkte zich door dialoog: veel uitwisseling in een positieve, constructieve sfeer. Bestuurders van gemeenten, zorgaanbieders en beroepsorganisaties committeerden zich aan de afspraken in het manifest. Veel andere partijen gaven aan het manifest te ondersteunen. De conferentie markeerde zo de gezamenlijke wens verder te werken aan de borging van de privacy van de jeugd, aan een goede onderlinge samenwerking met de beste resultaten voor de jeugdigen en zijn/haar ouders of verzorgers voor ogen, met daarbij een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. In twee rondes is gesproken over de betekenis van het manifest en de vuistregels en de wensen voor het vervolg. In dit verslag een weergave van wat besproken is.

Ronde 1 - Wat is de betekenis van het manifest en de vuistregels voor u / uw organisatie?

De volgende opmerkingen en kanttekeningen zijn gemaakt bij het manifest:

Cliënt centraal

- Privacy is vastgelegd in de grondwet en de Wbp, privacy is een grondrecht.
- Let op de positie van de cliënten (jeugdige, ouders/verzorgers), zij staan centraal. Betrek ze!
- De positie van het kind/jongere zou sterker mogen. Vaak wordt de waarde van het kind als bron onderschat. Kinderen kunnen vaak heel goed vertellen wat er niet goed is in hun ogen, wat wel, en wat ze zouden willen.
- Een punt voor de toekomst is dat jongeren en ouders/verzorgers meer inzicht krijgen in wat er met hun gegevens gebeurt (wie hebben inzage in welke gegevens en waarom), en waar mogelijk daar ook meer invloed op hebben. In dat verband is het interessant om te volgen hoe experimenten verlopen waarbij gezinnen zelf de regie voeren over hun plan.

Deskundigheid professional en de bestuurlijke verantwoordelijkheid tot equiperen

- De kwaliteit van 'de professional' is essentieel. Zowel waar het gaat om de professional als hulpverlener, als om de professional die namens de gemeente, of een andere instantie betrokken is bij de jeugdige, Het is belangrijk dat professionals ook in staat zijn hun 'niet pluisgevoel' te bespreken met de jeugdige en de ouders/verzorgers. Organisaties moeten hen daartoe equiperen. De professional moet steeds beter worden in het maken van afwegingen in dat spanningsveld tussen privacy en het delen van gegevens om tot goede ondersteuning te komen, of inzage in dossiers. Zeker bij complexe situaties als vechtscheidingen, e.d.

Respecteren en erkennen van ieders positie en verantwoordelijkheid

- Dit veronderstelt transparantie: elkaars deskundigheid kennen. In de samenwerking is vertrouwen van groot belang.
- De complexiteit in de jeugdhulp is groot. Het manifest geeft een aanzet tot een oplossing: het verbinden van verschillende werelden, met de vuistregels als verbindende set van waarden, een gedeeld referentiekader, een bijdrage aan bewustwording.

Kennismakingsproces vraagt aandacht, op weg naar een gedeelde werkwijze

- Onderdeel van het probleem/de uitdaging is dat spelers in het veld elkaar nog niet goed kennen, maar wel samen de spelregels moeten gaan opstellen.
- Kennis is nodig over de ruimte voor professionals om persoonsgegevens uit te wisselen.
- Beroepsethiek en leren afwegen moet in ieders genen zitten, dit veronderstelt dat dit onderdeel is van beroepsopleidingen en bij – nascholing.
- Hanteer net als de Amsterdamse Kinderombudsman het LOL-principe bij problemen: Luister naar elkaar, Los het probleem op, Leer er van.

Dialogoog en verbinding tussen kwaliteit en contractering

- Het is belangrijk om de dialoog op gang te brengen rond dit thema. Met aandacht voor het spanningsveld tussen letter en geest van de wet. En aandacht voor inkoop en kwaliteit. Borgen van de privacy moet immers onderdeel zijn van die kwaliteit.

Opmerkingen en suggesties bij de vuistregels en de app/website:

"Het is eigenlijk niet nieuw, een vertaling van wat in de wetten staat. Dit zou eigenlijk in de genen moeten zitten van allen de met persoonsgegevens te maken hebben."

De vuistregels zijn bedoeld als houvast voor het professionele handelen en als handvat voor de dialoog. De vuistregels zijn niet 'in beton gegoten', maar kunnen doorontwikkeld worden. De vuistregels vormen de 'kapstok' voor de te ontwikkelen app/website.

De verkregen opmerkingen en suggesties nemen we mee in de doorontwikkeling van de vuistregels en/of de app/website. De volgende opmerkingen zijn gemaakt bij de vuistregels:

Voeg toe

- Leg vast wat je overweging is, motiveer je besluitvorming. Je moet je altijd kunnen verantwoorden.
- De belangrijkste regels met betrekking tot de afweging om gegevens te delen: doel, noodzaak, proportionaliteit, subsidiariteit
- Neem kennis van het rapport van de Autoriteit Persoonsgegevens over de toestemmingsvereiste en gebruik dit bij de nadere uitwerking (toestemmingsverklaring is geen blanco cheque)
- Het manifest en de vuistregels richten zich met name op de vrijwillige jeugdhulp. Wat nog mist is de samenhang met andere domeinen zoals het gedwongen kader, veiligheid en onderwijs.
- De samenhang met de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld, met o.a. de Kindcheck.
- Maak gebruik van de mogelijkheid van het adviesoverleg, gebruik Veilig Thuis om te sparren. Dit kan nog steeds.

Verhelder

- Trek in de vuistregels behandeling en administratie uit elkaar (afweging per geval tegenover standaardproces)
- Noem hulpverleners en gemeenteambtenaren niet allemaal professional. Ze hebben een andere rol. Houdt de term professional voor de hulpverleners.
- Geheimhoudingsplicht van art 88 Wet BIG is gelijk aan art 7.3.11 Jeugdwet
- Verhelder dat professionaliteit ook bureaucratie tegen kan gaan.
- Expliciteer welke wetten, rechten en plichten er zijn.
- Expliciteer de doelen en spelregels waarmee 'de gemeente' aan tafel kan zitten. Bij gemeenten doet zich sinds de 3D een nieuw spanningsveld voor tussen hulpverleningstaken en handhavingstaken. Hoe ga je daarmee om. Is van belang om 'aan de keukentafel' te kunnen verhelderen.
- Verhelder dat de 'vrijwilligheid' bij toestemming geven door de jeugdige en/of ouders/verzorgers een dilemma in zichzelf is, omdat er altijd een vorm van afhankelijkheid speelt tussen degene die hulp nodig heeft en de hulpverlener.
- Verhelder dat een dilemma niet op te lossen is, maar om een beslissing vraagt. "Als je er voor kiest om een probleem op te lossen, kies je welk probleem je wilt hebben. Het nemen van een beslissing vraagt om dialoog."
- Zet de jeugdige / de bedoeling centraal. In geen enkel geval mogen privacyregels gebruikt worden om achter te verschuilen, waardoor de jeugdige en/of zijn ouders niet terecht komen bij passende zorg of ondersteuning. Het mag geen excuus zijn

voor 'Ik mocht/kon niets (anders) doen', maar moet een verplichting zijn tot inspanning te zoeken naar andere wegen.

Verdiep (in app/website)

- Verrijk met casuïstiek, bijv. wat de verschillen zijn tussen beroepsgroepen
- De vuistregels gaan over professionals en professioneel werken, maar niet over de rol en de taakinvulling van gemeenten. Dit vraagt nadere uitwerking.
- Eigen kracht model dwingt ook tot het vragen van allerlei informatie over het privé-domein. Wat zijn de grenzen?

Ronde 2 - Suggesties voor vervolg

*"Laat privacy / gegevensdeling onderwerp van
gesprek zijn en blijven. Elke week."*

De volgende opmerkingen/wensen zijn geuit:

Ontwikkeling app/website

- Zorg er voor dat de vuistregels via internet beschikbaar zijn.
- Zorg er voor dat de digitale omgeving een 'levend platform' wordt.
- Zorg er voor dat er verbinding komt tussen jeugdhulp en onderwijs (Kennisset / OCW).

Dialogo voortzetten regionaal en lokaal

- Privacy gaat over rechten en plichten, maar ook over gedrag en houding. De vuistregels als veldnorm.
- Organiseer dit gesprek op regionaal en lokaal niveau. Leer elkaars werkwijze kennen, leer van (geanonimiseerde) casuïstiek en neem daar de tijd voor.
- Laat de lokale wethouder de lokale overleggen organiseren.
- Hanteer het train-de-trainer-principe.
- Iedereen hier aanwezig zou moeten deelnemen aan deze regionale discussies (iedereen is vanaf nu 'privacy-ambassadeur')
- Voer ook de discussie over wanneer je informatie uitwisselt bij bijvoorbeeld problematiek van de ouders.
- Het omgaan met privacygevoelige gegevens vraagt een attitude waarin je extra moet worden getraind. Je hebt vaardigheden nodig om goede afwegingen te maken.
- Goede voornemens omzetten in beleid lukt door er met collega's over te praten. Een structuur waarin het voeren van dit gesprek normaal is, is van belang.
- Voer de dialoog met inbreng van ervaringsdeskundigheid, expertise vanuit cliëntperspectief.
- Voer de dialoog met professionals uit de verschillende beroepsgroepen en branches. Want als het gesprek gevoerd wordt, blijken de verschillen in inzicht vaak helemaal niet zo groot of onoverkomelijk. Voer de dialoog op meerdere niveaus, naast professionals ook management en bestuur.
- Deel actief als er wat is gaande, want van fouten kun je leren.

Samen verder werken

- Praat met de jeugdigen. Dat klinkt logisch, maar gebeurt nog te weinig.
- Vergeet niet de jongeren-/cliënten-/ouderorganisaties te betrekken bij de verdere uitwerking.

Iedereen ook eigen verantwoordelijkheid naar de eigen achterban

- De organisaties die het manifest hebben getekend moeten er voor zorgen dat hun achterbannen zelf een aantal zaken gaan inregelen met betrekking tot privacy. De Raad voor de Kinderbescherming en GGZ Nederland hebben hiervoor al een plan van aanpak. (Wat kunnen we hiervan delen/leren?)
- De beroepsverenigingen hebben hun beroepscode waarin de geheimhoudingsplicht is verankerd. Zij geven regelmatig scholing en advies op dit gebied

Na een jaar weer bijeen en balans opmaken

- Na een jaar delen van 'wapenfeiten', goede voorbeelden.
- Bij delen van wapenfeiten aandacht voor cliëntbetrokkenheid en cliënttevredenheid
- De bijeenkomst verbreden naar onderwijs, veiligheidsdomein, sociaal domein